

ПРОФІЛАКТИЧНА МЕДИЦИНА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 150-річному ювілею кафедри гігієни та екології № 1
Харківського національного медичного університету

м. Харків, 16 жовтня 2023 року

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

ПРОФІЛАКТИЧНА МЕДИЦИНА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Матеріали науково-практичної конференції,
присвяченої 150-річному ювілею кафедри гігієни та екології № 1
Харківського національного медичного університету

м. Харків, 16 жовтня 2023 року

Харків
ХНМУ
2023

УДК 613.6(477)(082)
П84

Затверджено вченою радою ХНМУ.
Протокол № 9 від 28.09.2023 р.

Редакційна колегія: В.В. М'ясоєдов, В.О. Коробчанський, М.Г. Щербань,
О.І. Герасименко

П84 Профілактична медицина України: проблеми та способи їх вирішення : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 150-річчю ювілею кафедри гігієни та екології № 1 Харківського національного медичного університету (Харків, 16 жовтня 2023 року) / ред. кол.: В. В. М'ясоєдов, В. О. Коробчанський, М. Г. Щербань, О. І. Герасименко. Харків : ХНМУ, 2023. 101 с.

У матеріалах науково-практичної конференції «Профілактична медицина України: проблеми та способи їх вирішення» висвітлено історію заснування та розвитку кафедри гігієни та екології №1 Харківського національного медичного університету (ХНМУ) за 150-річний період науково-практичної діяльності, а також сучасні аспекти профілактичної медицини впроваджуючи первинну, вторинну і третинну профілактику захворювань на основі удосконалення всесвітньої парадигми охорони здоров'я, на підставі впровадження інноваційної концепції «Медицина граничних станів»

УДК 613.6(477)(082)

© Харківський національний
медичний університет, 2023
© В.В. М'ясоєдов,
В.О. Коробчанський,
М.Г. Щербань,
О.І. Герасименко 2023

М'ясоєдов В.В., Коробчанський В.О., Олійник Ю.О. Прогресивна профілактична медицина на основі реалізації концепції «медицина граничних станів».....	68
Ніколайчук М.А., Білецька С.В. Значення вмісту вітаміну Д як прогностичного критерія в системі третинної профілактики у хворих на хронічний гепатит С	71
Нестеренко В.Г., Огнєв В.А., Григоров М.М. Питання паліативної та хоспісної допомоги в освітній програмі соціальної медицини	74
Приліпка К.О., Герасименко Л.О., Іщейкіна Ю.О. Гігієнічна оцінка показників раціонального харчування у студентів медиків	75
Сергета І.В. Донозологічні зрушення у стані психічного здоров'я учнівської і студентської молоді: наукові основи психогігієнічної діагностики з позицій медицини граничних станів	78
Сергета І.В. Донозологічні зрушення у стані психічного здоров'я учнівської і студентської молоді; сучасні підходи до їх трактування з позицій медицини граничних станів	81
Сергета І.В., Стоян Н.В., Браткова О.Ю., Ваколюк Л.М., Краснова Л.І., Дударенко О.Б., Шевчук Т.В., Редчіц М.А., Дреженкова І.Л., Тисевич Т.В. «Психогігієна та актуальні проблеми університетської гігієни» – інноваційна дисципліна у підготовці здобувачів освіти з галузі знань «охорона здоров'я»	84
Супрун Т.І., Дякова О.В., Процюк Л.О. Гігієнічна оцінка впливу електронних сигарет на здоров'я людини.....	87
Ходош Е.М., Щербань М.Г., Яковенко О.К. Пам'яті Н.Т. Путиліної – відкривачу мікробного методу знефенолювання промислових стічних вод.....	89
Шаповал В.Ф. Історія профілактичної медицини Полтавщини.....	92
Shtefan Liudmyla V., Shevchenko Alexander S. Measured health indicators in valeological disciplines curriculum.....	96

про підвищення доступності ефективного знеболення для паліативних хворих, можливості використання евтаназії, до професійної дискусії про склад пакету медичних послуг, який фінансує Національна служба здоров'я України. Студентам також необхідно розуміти, що перелік хвороб, за наявності яких значній частині пацієнтів, дорослим і дітям, має надаватися ПХД, буде згодом розширений відповідно до рекомендації ВООЗ.

Таким чином, питання організації ПХД – важлива частина дисципліни соціальної медицини та організація охорони здоров'я, яка доповнює курс паліативної допомоги (практичного лікування та догляду).

Перелік використаних джерел

1. Нестеренко В.Г. Про порядок надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні. *Медицина сьогодні і завтра*. 2021. Том 90, № 2. 6 с.
2. Нестеренко В.Г. Потреба у паліативній та хоспісній допомозі в Україні у 2018–2020 роках. *Медицина сьогодні і завтра*. 2021. Том 90, № 3. С. 43–52.
3. Holovanova I.A., Shevchenko A.S. The issue of patient-oriented organization of palliative and hospice care in Ukraine. *Experimental and Clinical Medicine*. 2021. Vol. 90, No. 2. 7 p.

Приліпка К.О., Герасименко Л.О., Іщейкіна Ю.О.

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава

ГІГІЄНИЧНА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ РАЦІОНАЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ

Ключові слова: студенти медицини, внутрішньо переміщені студенти, раціональне харчування, харчова поведінка.

Снідайте, як король, обідайте, як принц, а вечеряйте, як бідний.
Адель Девіс, американська письменниця

Сучасна молодь – це майбутнє, від якого залежатиме розвиток та процвітання країни. Серед студентів харчування є одним із важливих аспектів здорового способу життя. Дотримуючись здорового способу життя, раціонально харчуючись, можна попередити ряд захворювань та уникнути передчасного старіння. Раціональне збалансоване харчування – це фізіологічно повноцінне харчування людини з урахуванням її статі, віку, характеру праці, кліматичних та географічних умов перебування, індивідуальних особливостей. Таке харчування передбачає своєчасне постачання організму їжею, що містить поживні речовини – білки, жири, вуглеводи, вітаміни, макро – та мікроелементи, які людина повинна одержувати в оптимальній для організму кількості та в певних співвідношеннях, що забезпечує нормальне функціонування всіх органів і систем.

Дотримання режиму харчування забезпечує ритмічну роботу системи травлення, нормальне засвоєння їжі та правильний обмін речовин.

Мета: дослідити та надати гігієнічну оцінку раціонального харчування студентів медиків.

Матеріали та методи. До даного дослідження залучено студентів медиків, які навчаються на медичному №1, 2 та стоматологічному факультетах, Полтавського державного медичного університету. За умов підписаної інформованої згоди, проведено обстеження 40 студентів медиків, всі студенти розділені на 2 групи. До першої групи належать студенти медици, які є ВПО та навчаються у ПДМУ(24 студенти). До другої групи віднесено студентів медиків ПДМУ (16 студентів). Студентам обох груп було запропоновано пройти обстеження за допомогою спеціально розробленого опитувальника «Психогігієнічний опитувальник для студентів медичних закладів України в умовах воєнного часу», а також Голландського опитувальника харчової поведінки DEBQ і опитувальника розладів харчової поведінки EDE-Q.

Результати за «Психогігієнічним опитувальником для студентів медичних закладів України в умовах воєнного часу». Встановлено, що у **1 групі** 24 студентів медиків, які є ВПО та навчаються у ПДМУ, 14 студентів (58,3 %) снідають перед навчанням. Щодо вечері – цей прийом їжі наявний у 20 студентів (83,3 %) обгунтовуючи, що ввечері вдається поїсти найкраще, у 8 студентів (33,3 %) бувають нічні перекуси, аргументуючи, що готуючись до іспитів, модулів потребували енергетичних запасів. Серед студентів, які дотримуються трьохразового режиму харчування та перекусів (другий сніданок, полуденок) виявлено 14 студентів (58,3 %). Інша частина студентів причинами недотримання режиму харчування указали: завантаженість навчанням, а старші курси ще й роботою та браком часу. На питання, яку їжу частіше обирають при покупці продуктів 18 студентів (75 %) відповіли – випічку, солодощі, солодкі газовані напої, іноді енергетичні напої, тільки 6 (25 %) надають перевагу сезонним фруктам та овочам. Серед студентів, які дотримуються різноманітного харчування виявлено 13 студентів (54,1 %).

У **2 групі** 16 студентів медиків, які навчаються у ПДМУ: 14 студентів (87,5 %) снідають перед навчанням. Вечеря – цей прийом їжі наявний у 15 студентів (93,8 %) обгунтовуючи, що ввечері вдається поїсти найкраще, у 3 студентів (18,8 %) бувають нічні перекуси, аргументуючи, що готуючись до іспитів, модулів потребували енергетичних запасів. Серед студентів, які дотримуються трьохразового режиму харчування та перекусів (другий сніданок, полуденок) виявлено 6 студентів (37,5 %). Інша частина студентів причинами недотримання режиму харчування указали: завантаженість навчанням, а старші курси ще й роботою та браком часу. На питання, яку їжу частіше обирають при покупці продуктів 12 студентів (75 %) відповіли – випічку, солодощі, солодкі газовані напої, іноді енергетичні напої, тільки 4 (25 %) надають перевагу сезонним фруктам та овочам. Серед студентів, які дотримуються різноманітного харчування виявлено 10 студентів (62,5 %).

За результатами Голландського опитувальника харчової поведінки DEBQ розподіл наступний за типами: обмежувальна, емоціогенна, екстернальна.

У 1 групи 24 студенти медики, які є ВПО та навчаються у ПДМУ за результатами Голландського опитувальника харчової поведінки DEBQ встановлено: екстернальний та емоціогенний типи харчової поведінки, які характеризують вплив зовнішніх чинників та емоційної сфери на частоту прийомів їжі, які непов'язані із відчуттям голоду. **У 2 групи 16** студентів медиків, які навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, що відмічається також екстернальний та емоціогенний типи харчової поведінки, які характеризують вплив зовнішніх чинників та емоційної сфери на частоту прийомів їжі, які непов'язані із відчуттям голоду, але уже у меншій кількості студентів, ніж у 1 групі. За результатами опитувальника розладів харчової поведінки EDE-Q

У 1 групи 24 студенти медики, які є ВПО та навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, студенти мають занепокоєння масою тіла, також часто обмежують себе у харчуванні.

За результатами опитувальника розладів харчової поведінки EDE-Q

У 2 групи 16 студентів медиків, які навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, студенти мають занепокоєння масою тіла, також часто обмежують себе у харчуванні, але уже у меншій кількості студентів, ніж у 1 групі.

Висновки. Таким чином, встановлено, що гігієнічна оцінка показників раціонального харчування студентів медиків свідчить про порушення добового раціону спожитої їжі. Зокрема студенти медики 1 групи (24 студенти), які є ВПО мають співвідношення : сніданок 18 %, обід 30 %, вечеря 52 %, на відміну від рекомендацій ВООЗ (30 %, 45 %, 25 %). Студенти медики 2 групи (16 студентів), які є ВПО мають співвідношення : сніданок 25 %, обід 40 %, вечеря 35 %, на відміну від рекомендацій ВООЗ (30 %, 45 %, 25 %)

За результатами Голландського опитувальника харчової поведінки DEBQ встановлено: **у 1 групи 24** студенти медики, які є ВПО та навчаються у ПДМУ: екстернальний та емоціогенний типи харчової поведінки, які характеризують вплив зовнішніх чинників та емоційної сфери на частоту прийомів їжі, які непов'язані із відчуттям голоду досліджено серед 14 студентів; **у 2 групи 16** студентів медиків, які навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, що відмічається також екстернальний та емоціогенний типи харчової поведінки, які характеризують вплив зовнішніх чинників та емоційної сфери на частоту прийомів їжі, які непов'язані із відчуттям голоду, досліджено серед 9 студентів.

За результатами опитувальника розладів харчової поведінки EDE-Q:

- у 1 групи 24 студенти медики, які є ВПО та навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, студенти мають занепокоєння масою тіла, також часто обмежують себе у харчуванні, досліджено серед 15 студентів;

- у 2 групи 16 студентів медиків, які навчаються у ПДМУ за результатами встановлено, студенти мають занепокоєння масою тіла, також часто обмежують себе у харчуванні, досліджено серед 10 студентів.

Перелік використаних джерел

1. Crowley J, Ball L, Hiddink GJ. Nutrition in medical education: a systematic review. *Lancet Planet Health*. 2019 Sep; 3 (9): e379–e389. doi: 10.1016/S2542-5196(19)30171-8. PMID: 31538623.
2. Keel T., Olvet D.M., Cavuoto Petrizzo M., John J.T., Dougherty R., Sheridan E.M. Impact of an Expansion of a Clinical Nutrition Curriculum on Pre-Clerkship Medical Students' Perception of Their Knowledge and Skills Related to Performing a Nutritional Assessment. *Nutrients*. 2021 Nov 15; 13 (11): 4081. doi: 10.3390/nu13114081. PMID: 34836343; PMCID: PMC8625690.
3. Безштейко В. Рекомендації щодо менеджменту розладів харчової поведінки, НЕЙРО NEWS. № 4–5 (97). 2018, С. 6–7.
4. Tavalacci MP, Ladner J, Dechelotte P. COVID-19 Pandemic and Eating Disorders among University Students. *Nutrients*. 2021 Nov 28; 13 (12): 4294. doi: 10.3390/nu13124294. PMID: 34959846; PMCID: PMC8707255.

Сергєта І.В.

Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця

ДОНОЗОЛОГІЧНІ ЗРУШЕННЯ У СТАНІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я УЧНІВСЬКОЇ І СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: НАУКОВІ ОСНОВИ ПСИХОГІГІЄНІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ З ПОЗИЦІЙ МЕДИЦИНИ ГРАНИЧНИХ СТАНІВ

Ключові слова: учні і студенти, психічне здоров'я, донозологічні зрушення, психогігієнічна діагностика, медицина граничних станів.

Вступ. У структурі новітніх перспективних технологій щодо здійснення комплексної оцінки стану здоров'я учнівської і студентської молоді, які з'явилися протягом останнього часу в сучасній профілактичній медицині, провідне місце належить науковим технологіям психогігієнічної діагностики критеріальних корелят психічного і соматичного здоров'я осіб шкільного та студентського віку [1, 3, 4]. У цьому контексті потрібно відзначити, що психогігієнічна діагностика становить галузь профілактичної медицини, котра вивчає як окрему особистість, так і достатньо численні колективи осіб, включені у систему взаємодій з навколишнім середовищем і соціумом, для визначення особливостей переходу адаптаційно-компенсаторних реакцій організму в стадію латентних донозологічних станів для подальшого розроблення ефективних заходів психогігієнічної корекції і профілактики, котрі сприяють збереженню і зміцненню як індивідуального, так і популяційного здоров'я [2].